

Dosarul nr. 2ra-2043/18

Prima instanță: Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău (jud. Iu. Potînga)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. L. Bulgac, S. Gîrbu, G. Dașchevici)

DECIZIE

19 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Simion Edu, Elizaveta Edu, Tatiana Edu, Ana Edu și Alexei Edu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe acțiuni „Nord-Mobilă”, succedată în drepturi de Întreprinderea cu capital străin „Collector Tranz” Societate cu răspundere limitată, împotriva lui Sergiu Edu, succedat în drepturi de către Elizaveta Edu, Simion Edu, Cristian Edu, Tatiana Edu, Alexei Edu și Ana Edu cu privire la încasarea creanței, repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Întreprinderea cu capital străin „Collector Tranz” Societate cu răspundere limitată, a fost casată integral hotărârea din 05 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău și a fost emisă o hotărâre nouă de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La data de 17 mai 2008, SA „Nord-Mobilă”, în proces de restructurare a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Sergiu Edu cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, în temeiul Acordului-memorandum încheiat cu Consiliul creditorilor pentru perioada 01 octombrie 1999 – 01 martie 2001 și în baza Planului de asanare a situației economice a SA „Nord - Mobilă” pentru perioada anilor 1999-2004, întocmit conform cerințelor Hotărârii Guvernului nr. 471 din 20 mai 1997, a fost aplicată procedura de restructurare a întreprinderii în condițiile stabilite de Legea restructurării întreprinderilor nr. 958 din 19 iulie 1996. Potrivit acordurilor-memorandum, societatea era obligată în perioada 01 august 1999 – 01 iulie 2004 să achite obligații bugetare în sumă totală de 3 642 900 de lei.

În aceste circumstanțe, la 24 aprilie 2000 conform procesului-verbal al adunării generale a acționarilor SA „Nord - Mobilă”, s-a decis de a aproba anunțarea emisiunii suplimentare de acțiuni la număr de 898 000 în sumă de 8 980 000 de lei. Astfel, în perioada lunii mai 2000, întreprinderea a înregistrat emisiunea suplimentară de acțiuni în sumă de 8980,0 mii lei. În procesul-verbal nu sunt reflectate scopurile de utilizare a mijloacelor acumulate în urma emisiunii suplimentare de acțiuni, dar întru executarea planului de restructurare și a prevederilor Legii restructurării întreprinderilor, societatea era obligată să orienteze mijloacele financiare în urma emisiunii suplimentare de acțiuni la redresarea situației de criză a întreprinderii prin stingerea restanțelor la bugetul public național și stimularea proceselor de producție.

Contrar celor expuse, investițiile obținute de SA „Nord-Mobilă” în urma emisiunii suplimentare de acțiuni au fost utilizate - 12 % sau 1 116 718 de lei pentru dezvoltarea producerii (procurarea materiei prime pentru confecționarea mobilei) și 88 % sau 7 863 282 de lei (din acestea 1 500 000 lei a fost stins contractul de credit) au fost transferate pe contul valutar pentru procurarea valutei străine (dolari SUA). Ulterior, aceste mijloace bănești au fost investite, contrar pct. b) al art. 10 din Legea restructurării întreprinderilor nr. 958 din 19 iulie 1996, în diferite societăți.

A invocat că, în legătură cu faptul că mijloacele bănești în sumă de 7 863 282 de lei obținute în urma emisiunii suplimentare nu au fost utilizate conform planului de restructurare, societatea pentru desfășurarea normală a activității economice și de producere a fost nevoită să apeleze la instituțiile financiare pentru a fi creditată. Tranzacțiile de credit bancar au fost însoțite de achitări suplimentare a unor comisioane, dobânzi și cheltuieli din diferența de curs valutar, care în final au generat pierderi nejustificate întreprinderii.

Astfel, conform actului de audit întocmit de compania de audit „Audit Real” SRL privind activitatea economică a SA „Nord-Mobilă”, s-a constatat că potrivit proceselor-verbale nr. 8 din 14 iulie 2009, nr. 9 din 30 iulie 2000, nr. 9a din 10 august 2000, nr. 17 din 08 februarie 2001 ale Consiliului societății SA „Nord-Mobilă” în componența Edu S.S., Moroz I.G., Lisu M.S. și Sviderschii A., s-a încheiat cu BC „Moldindconbank” SA contracte de credit cu nr. 64/1 din 04 septembrie 2000 în sumă de 80 000 de dolari SUA (978 231 de lei), nr. 174 din 03 august 2000 în sumă de 1 500 000 de lei și nr. 26 din 24 iulie 2001 în sumă de 160 000 de dolari SUA (2 126 642 de lei). Pierderile suplimentare cauzate SA „Nord-Mobilă” legate de creditele nominalizate sub formă de dobânzi, comisioane și cheltuieli de curs valutar constituie în total 1 459 616 lei.

De asemenea, conform proceselor-verbale nr. 3 din 26 iunie 2003, nr. 10 din 23 ianuarie 2003, nr. 09 din 15 ianuarie 2003 și nr. 14 din 04 aprilie 2003 ale Consiliului SA „Nord-Mobilă” în componența Edu S.S., Buga A., Lisu M.S., Iurina L. și Răzlog I., s-a încheiat cu BC „Moldindconbank” SA contractul de credit nr. 50 din 25 august 2003 în sumă de 300 000 de dolari SUA, cu BC „Banca de Economii” SA fil. Drochia contractul de credit nr. 1 din 21 februarie 2003 în sumă de 100 000 de lei, cu BC „Energbank” SA contractele de credit nr. 473 din 07 martie 2003 în sumă de 200 000 de lei și nr. 483 din 21 aprilie 2003 în sumă de 150 000 de lei. Pierderile suplimentare cauzate societății în legătură cu creditele nominalizate sub formă de dobânzi, comisioane și cheltuieli de curs valutar, constituie în total 923 402 lei.

A susținut că în perioada anilor 2002-2003, societatea a beneficiat nejustificat de împrumuturi bancare în sumă totală de 7 246 355 de lei (inclusiv 400 246 de dolari SUA), dispunând în același timp pe contul de depozit de mijloace bănești obținute în urma emisiunii suplimentare de acțiuni, aproximativ în aceeași mărime - 7 863 282 de lei. Astfel, pierderile societății pe creditele nominalizate au constituit în total 2 383 018 de lei, formate din dobânzi - 2 095 871 de lei, comisioane bancare - 29 692 de lei și cheltuieli de curs valutar - 257 455 de lei.

Reclamanta a indicat că cele relatate sunt confirmate și prin actul reviziei tematice din 18 decembrie 2006 întocmit de Direcția Generală, Control și Revizie a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției cu privire la activitatea economico-financiară a SA „Nord-Mobilă”, potrivit căruia în perioada anilor 2000-2005 întreprinderea a beneficiat de mijloace financiare bancare pe 7 contracte de credit încheiate cu 4 bănci comerciale din R. Moldova în sumă de 1950,0 mii lei și 410 920 de dolari SUA, echivalent cu 5225,3 mii lei. Analiza situației financiare a SA „Nord-Mobilă” pentru perioada anilor 2000-2003 indică că, societatea a avut posibilitatea de achitare a mijloacelor circulante - materia primă și auxiliară pentru producerea mobilei din sursele primite din emisiunea de acțiuni efectuată la 14 aprilie 2000. Totodată, în actul reviziei tematice s-a menționat că tranzacțiile pe împrumuturi bancare au fost însoțite de achitări suplimentare a unor comisioane în sumă de 29,7 mii lei, dobânzi în mărime de 2053,6 mii lei, diferența de curs valutar 257,4 mii lei, care au generat pierderi în sumă totală de 2340,0 mii lei, ce s-au răsfrâns negativ asupra situației financiare a societății.

A specificat că, în perioada anilor 2000-2003 pentru neîndeplinirea Acordului - Memorandum, de către societate au fost suportate cheltuieli suplimentare sub formă de penalități achitate în bugetul public național în sumă de 272 945 de lei.

Consideră că, hotărârile consiliului societății de a investi sub diferite forme în diferite întreprinderi (procurarea acțiunilor, cotelor de participare în capitalul statutar) a sumelor bănești în mărime de 7 863 282 de lei obținute în urma emisiunii suplimentare și de a lua concomitent împrumuturi bancare în sumă analogică de 7 246 355 de lei, pentru acoperirea cheltuielilor curente de producere, contravin prevederilor și condițiilor stabilite prin planul de restructurare, confirmat de Consiliul Creditorilor pentru perioada anilor 1999-2004, fiind astfel cauzate fabricii prejudicii în sumă totală de 2 655 963 de lei, constituită la rîndul său din dobânzi - 2095 871 lei, comision bancar - 29 692 lei, cheltuieli la cursul valutar - 257 455 lei și penalități pe restanțele fiscale 272 945 lei.

Totodată, reclamanta a menționat că în baza hotărârilor consiliului societății adoptate în perioada anilor 2000-2003, unde pârâtul Sergiu Edu este membru, mijloacele bănești primite de la emisiunea a doua au fost transferate ca cote de participare în capitalul statutar al firmelor unde conducătorii, fondatorii erau persoane apropiate de conducerea fondurilor de investiții, care dirija politica financiară și de producere a SA „Nord-Mobilă”, iar consiliul societății era format din reprezentanți ai FIN „Exiton-Bon”, unde pârâtului îi revenea caracterul decisiv al hotărârilor adoptate de către acest consiliu. Circumstanțele date se confirmă prin decizia nr. 1a-14/08 din 23 ianuarie 2008 a Curții de Apel Bălți, prin care Sergiu Edu a fost recunoscut culpabil de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 195 alin. (2) Cod penal - însușirea în proporții deosebit de mari.

A invocat că întreprinderile afiliate, în care au fost investite mijloace financiare obținute din emisiunea suplimentară, până-n prezent nu au achitat asociaților acestora, inclusiv SA „Nord-Mobilă”, dividende, ceea ce demonstrează cu certitudine că aceste sume bănești au fost gestionate de către pârât în detrimentul intereselor legale ale acționarilor societății, utilizând diferite scheme dubioase de transfer a proprietății în folosul lui sau a persoanelor interdependente lui, având un scop meschin de însușire a acestor bunuri încredințate în administrare.

În opinia reclamantei, în cazul în care SA „Nord-Mobilă” transfera suma de 7 863 282 de lei obținută în urma emisiunii suplimentare, la instituțiile financiare sub dobândă anuală, urma să beneficieze regulat de venituri ca procent bancar, care în cumul erau să acopere datoriile societății față de bugetul public național și necesitățile economico-financiare și de producere ale întreprinderii. Astfel, prin acțiunile ilicite ale pârâtului Sergiu Edu, SA „Nord-Mobilă” i-a fost cauzat suplimentar un prejudiciu patrimonial sub formă de venit ratat în urma nevalorificării dividendelor bancare, pentru perioada anilor 2001-2007, în mărime de 7 426 082,9 de lei.

În contextul celor expuse, reclamanta indică că i-a fost cauzat un prejudiciu material de la utilizarea investițiilor primite în urma emisiunii suplimentare contrar intereselor legale a acționarilor, sub formă de cheltuieli suplimentare nejustificate (penalități fiscale, cheltuieli la cursul valutar, dobânzi și comision bancar) în sumă de 2 655 963 de lei, precum și sub formă de venit ratat în sumă de 7 426 082,9 lei, în total 10 082 045 de lei.

SA „Nord-Mobilă”, în proces de restructurare a solicitat încasarea din contul lui Sergiu Edu a sumei de 10 082 045 de lei cu titlu de prejudiciu material și sumei de 1 000 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 30 iunie 2008 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, procesul civil a fost suspendat în temeiul art. 260 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, în legătură cu decesul pârâtului Sergiu Edu, până la determinarea succesorilor săi.

Prin încheierile din 20 martie 2009 ale Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, procesul a fost reluat și au fost introduși în proces în calitate de pârâți succesorii legali ai lui Sergiu Edu - Simion Edu, Cristian Edu, Ana Edu, Alexei Edu, Elizaveta Edu și Tatiana Edu.

Prin încheierea din 02 februarie 2012 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, s-a dispus înlocuirea reclamantei SA „Nord-Mobilă” cu succesorul în drepturi ÎCS „Collector Tranz” SRL, care la 30 decembrie 2011 a cumpărat drepturile litigioase ce constituie obiectul litigiului în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de SA „Nord - Mobilă” împotriva lui Edu Simion, Edu Elisaveta, Edu Cristian, Edu Ana, Edu Alexei, Edu Tatiana cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

Pe parcursul examinării cauzei, ÎCS „Collector Tranz” SRL, succesor în drepturi al SA „Nord-Mobilă”, a depus cerere de concretizare a acțiunii, invocând suplimentar că la 29 aprilie 2008 de către notarul Elena Constantinescu a fost deschisă procedura succesorală asupra patrimoniului defunctului Sergiu Edu, decedat la 24 aprilie 2008. În cadrul acesteia au înaintat pretenții materiale mai mulți creditori, inclusiv SRL „Cotinv Com” în sumă de 335 000 de lei, care a fost indusă de către notar în tabelul creanțelor din procedura succesorală. În temeiul contractului de cesiune a creanței încheiat la 16

ianuarie 2012, între SRL „Cotinv Com” și ÎCS „Collector Tranz” SRL, ultima a preluat dreptul de a încasa de la succesorii lui Sergiu Edu creanța în mărime de 335 000 de lei.

A solicitat încasarea din contul lui Simion Edu, Elizaveta Edu, Cristian Edu, Edu Tatiana, Ana Edu și Alexei Edu a sumei de 10 082 045 de lei cu titlu de prejudiciu material, sumei de 1 000 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, creanței în sumă de 335 000 de lei și a cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 05 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, acțiunea a fost respinsă integral ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de ÎCS „Collector Tranz” SRL și a fost casată integral hotărârea din 05 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, cu emiterea unei hotărâri noi de admitere parțială a acțiunii. S-a încasat din contul succesorilor Elizaveta Edu, Simion Edu, Cristian Edu, Tatiana Edu, Alexei Edu și Ana Edu în beneficiul ÎCS „Collector Tranz” SRL suma de 335 000 de lei cu titlu de datorie, suma de 2 655 963 de lei cu titlu de prejudiciu material și cheltuielile de judecare a cauzei ce țin de plata taxei de stat în instanța de fond și instanța de apel în mărime totală de 87 500 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La data de 16 iulie 2018 Simion Edu, Elizaveta Edu, Tatiana Edu, Ana Edu și Alexei Edu, ultimul reprezentat de către mama Tatiana Edu, au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 05 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău.

În motivarea recursului au indicat că, decizia instanței de apel este ilegală și neîntemeiată.

Recurenții au invocat că instanța de apel a ignorat calitatea subiecților raportului juridic din speță și a admis pripit acțiunea ÎCS „Collector Tranz” SRL de încasare din contul lor a sumei cu titlu de datorie și prejudiciu material, deoarece în prezent recurenții-pârâți sunt titulari doar a certificatelor privind calitatea de moștenitor, nefiind emise în privința lor certificate de moștenitor în sensul art. 1556 din Codul civil. În asemenea caz, Curtea de Apel Chișinău nu avea temei legal pentru adjudecarea sumelor urmărite de ÎCS „Collector Tranz” SRL din acțiunile lui Edu Sergiu pretinse a fi culpabile, de la pârâți, care încă nu au devenit moștenitori ai defunctului și nu au participat la partajarea averii lui succesorale.

Consideră că este eronată concluzia instanței de apel precum că acțiunile SA „Nord-Mobilă” la etapa dispunerii de mijloace acumulate din emisie au fost utilizate contrar legislației și intereselor economice ale societății, or, dimpotrivă, SA „Nord-Mobilă” este o întreprindere cu capacitate de exercițiu și folosință, fiind titular de drepturi și obligații, inclusiv de dreptul prevăzut la art. 6 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845 din 03 ianuarie 1992, de a participa cu patrimoniul său la activitatea altor agenți economici. Mai mult ca atât, conform procesului-verbal al adunării generale a acționarilor, prin hotărâre nu au fost stabilite scopurile utilizării mijloacelor acumulate în urma emisiunii suplimentare de acțiuni, precum nici interdicții în dispunerea acestora.

Recurenții au menționat că, chestiunea privind tragerea la răspundere a membrilor consiliului societății reprezintă o atribuție exclusivă a adunării generale a acționarilor

conform art. 50 alin. (3) lit. c) din Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134 din 02 aprilie 1997 - adunarea generală a acționarilor are următoarele atribuții exclusive: hotărăște cu privire la tragerea la răspundere sau eliberarea de răspundere a membrilor consiliului societății. Astfel, în lipsa unei asemenea hotărâri de tragere la răspundere a membrilor consiliului societății sau a unei acțiuni înaintate în instanța de judecată din partea acționarilor societății, este inadmisibilă acțiunea ÎCS „Collector Tranz” SRL cu privire la repararea unui prejudiciu presupus, ca fiind cauzat SA „Nord-Mobilă”.

Au invocat interpretarea eronată de către instanța de apel a prevederilor art. 73-74 din Legea privind societățile pe acțiuni, în condițiile în care, consiliul societății nu a admis încălcările stipulate la art. 74 alin. (2) din Lege. În conformitate cu alin. (3), chiar și în cazul luării de către persoanele cu funcții de răspundere ale societății a unor decizii comune care sunt în contradicție cu legislația, aceste persoane poartă în fața societății răspundere patrimonială solidară în mărimea prejudiciului cauzat. Deci, rezultă că nu poate fi admisă și urmează a fi respinsă acțiunea înaintată cu pretenții integrale față de un singur membru al organului colegial, or, toți membrii, unanim, fără rezerve au votat pentru aprobarea deciziilor, care de către reclamant în mod neîntemeiat sunt considerate prejudiciabile.

Recurenții au afirmat că obținerea de împrumuturi bancare reprezintă o acțiune legală de care beneficiază agenții economici, accesând la mijloace împrumutate, redirecționate pentru desfășurarea activității curente de antreprenariat, de gestiune, prestarea genurilor de activități prevăzute în actele sale constitutive. Astfel, în cursul desfășurării activității sale, agentul economic poate obține profit, însă poate înregistra și pierderi, iar în lipsa condițiilor de răspundere patrimonială, prevăzute de lege, nicio persoană nu poate fi trasă la răspundere pentru înregistrarea de pierderi sau cheltuieli care nu permit obținerea la o anumită perioadă a profitului.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 05 aprilie 2018.

Copia deciziei instanței de apel a fost expediată în adresa recurenților la 15 mai 2018 (f.d. 108, volumul IV), însă lipsesc date cu privire la recepționarea acesteia.

Astfel, recursul, declarat la data de 16 iulie 2018, este în termen.

Prin referința depusă la data de 20 noiembrie 2018 ÎCS „Collector Tranz” SRL a solicitat respingerea recursului.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 31 octombrie 2018 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că la 17 mai 2008, SA „Nord-Mobilă”, în proces de restructurare a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Sergiu Edu cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

Conform certificatului de deces nr. DC-IV 0572583, Sergiu Edu a decedat la data de 24 aprilie 2008 (f.d. 126, volumul I).

Prin încheierea din 30 iunie 2008 a Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, procesul civil a fost suspendat în temeiul art. 260 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, în legătură cu decesul pârâtului Sergiu Edu, până la determinarea succesorilor săi (f.d. 128, volumul I).

Potrivit răspunsului notarului Elena Constantinescu cu nr. 446/458 din 01 decembrie 2008, la 29 aprilie 2008 a fost deschisă procedura succesorală asupra patrimoniului defunctului Edu Sergiu, fiind depuse cereri de acceptare a succesiunii de către succesorii legali: mama Edu Elizaveta, tata Edu Simion, fiii minori Edu Cristian și Edu Alexei, fiica minoră Edu Ana și soția Edu Tatiana. Totodată, au înaintat pretenții următorii creditori: SA „Nord-Mobilă”, în proces de restructurare cu suma de 4 592 988 de lei conform deciziei din 23 ianuarie 2008 a Curții de Apel Bălți, Cemortan Valeriu cu suma de 150 000 de lei și SRL „Cotinv-Com” cu suma de 335 000 de lei (f.d. 157, volumul I).

Prin încheierile din 20 martie 2009 ale Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, procesul civil a fost reluat (f.d. 150, volumul I) și au fost introduși în proces în calitate de pârâți succesorii legali ai lui Sergiu Edu - Simion Edu, Cristian Edu, Ana Edu, Alexei Edu, Elizaveta Edu și Tatiana Edu (f.d. 39, volumul III).

La 02 februarie 2012, reclamanta SA „Nord-Mobilă” a fost înlocuită cu succesorul în drepturi ÎCS „Collector Tranz” SRL, ultima, în urma concretizării pretențiilor din acțiune, solicitând încasarea din contul lui Simion Edu, Elizaveta Edu, Cristian Edu, Edu Tatiana, Ana Edu și Alexei Edu a sumei de 10 082 045 de lei cu titlu de prejudiciu material, sumei de 1 000 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, creanței în sumă de 335 000 de lei și a cheltuielilor de judecată.

Conform informației eliberate de către notarul Elena Constantinescu la 05 martie 2015, moștenitorilor legali, care au depus cereri privind acceptarea succesiunii, nu le-au fost eliberate certificate de moștenitor legal sau testamentar asupra bunurilor ce constituie averea succesorală rămasă după decesul lui Sergiu Edu, decedat la 24 aprilie 2008 (f.d. 206, volumul III).

Ca urmare, prin încheierea din 11 mai 2015 a Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău, procesul civil a fost suspendat până la determinarea cercului succesorilor în drepturi al persoanei ieșite din proces (f.d 210, volumul III).

Însă, prin decizia din 16 iulie 2015 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată încheierea din 11 mai 2015 a Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău, fiind respinsă cererea de suspendare a procesului depusă de pârâtul Cristian Edu, reprezentat de avocatul Viorel Chetrușcă (f.d. 222-225, volumul III).

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că prin moștenire, se înțelege stingerea drepturilor și obligațiilor unei persoane, cauzată de moartea ultimei și nașterea unor drepturi sau obligații similare, prin conținutul său sau a unor drepturi și obligații analogice în activul și pasivul persoanelor recunoscute de lege sau testament în calitate de moștenitori.

Conform art. 1540 alin. (1) din Codul civil, moștenitorii care au acceptat succesiunea satisfac pretențiile creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral.

Astfel, instanța de recurs menționează că, patrimoniul persoanei fizice odată cu decesul ei se transmite moștenitorilor legali sau testamentari. Patrimoniul succesoral include universalitatea de drepturi (activul) și obligații (pasivul) cu conținut patrimonial.

Pasivul succesiunii se divide de drept din momentul deschiderii succesiunii, moștenitorii fiind ținuti la plata datoriilor în proporție cu partea ce le revine din moștenire, iar bunurile personale ale moștenitorului nu contribuie la satisfacerea pretențiilor creditorilor defunctului.

Răspunderea moștenitorului pentru pasivele moștenirii, limitată la partea din activele moștenite nu este prevăzută expres, însă rezultă din dispozițiile art. 1541 din Cod civil, care prevede obligația moștenitorilor de a dovedi că, datoriile celui ce a lăsat moștenirea depășesc valoarea averii succesoriale.

Regula generală instituită de legiuitor dispune că, moștenitorii care au acceptat succesiunea sunt responsabili în fața creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei ce revine fiecăruia din activul succesoral supus moștenirii, dacă acordul dintre moștenitori și creditorii nu prevede altfel.

Dacă moștenirea a fost acceptată, se aplică regula diviziunii de drept a pasivului succesoral proporțional cu partea (cota-parte) ce revine fiecărui moștenitor din active. Respectiv, dacă la moștenire vin mai mulți succesori ținuti de plata pasivului, creditorii vor urmări pe fiecare moștenitor pentru o cotă-parte din pasiv corespunzătoare părții ce îi revine din moștenire.

Totodată, art. 1556 din Codul civil prevede că, persoanele recunoscute ca moștenitori pot cere notarului de la locul deschiderii succesiunii eliberarea certificatului de moștenitor.

Art. 1558 din Codul civil stabilește că, dacă nu s-a făcut dovada existenței unor bunuri în patrimoniul defunctului ori determinarea acestora necesită operațiuni de durată și moștenitorii solicită să li se stabilească numai calitatea, se poate emite certificat de calitate de moștenitor. În certificatul de calitate de moștenitor se menționează că acesta nu are valoarea unui certificat de moștenitor și că poate fi utilizat numai pentru dobândirea actelor necesare pentru a dovedi existența bunurilor ce compun patrimoniul

succesoral, urmând ca certificatul de moștenitor să fie eliberat ulterior. Această calitate poate fi dovedită numai în cazul acceptării în termen a moștenirii, în caz contrar moștenitorul fiind străin de moștenire prin neacceptare.

Deci, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că, certificatul de moștenitor este înscrisul oficial prin care se concretizează încheierea procedurii notariale succesoriale și prin care se constată de către notar, cu efect retroactiv de la data deschiderii succesiunii, atât calitatea de succesori legal sau testamentar a celor care prin acceptarea moștenirii și au consolidat vocația succesorală față de persoana decedată, cât și componența masei succesoriale și întinderea drepturilor succesoriale a fiecărui moștenitor.

Iar, certificatul de calitate de moștenitor facilitează moștenitorilor procesul de adunare a informației referitor la masa succesorală, prin acesta fiind constatată doar calitatea de moștenitor. Mai mult ca atât, pentru a nu crea confuzie, în certificatul de calitate de moștenitor se indică expres scopul acestuia și faptul că, certificatul de moștenitor va fi eliberat ulterior, bineînțeles, în situația în care moștenitorul respectiv va accepta moștenirea.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs conchide că doar certificatul de moștenitor confirmă acceptarea succesiunii, și doar acesta constituie temei de apariție a răspunderii succesoralului în fața creditorului defunctului.

La caz, instanța de apel eronat a confundat certificatele de calitate de moștenitor cu certificatele de moștenitor, fapt ce a permis oferirea unei soluții pripite, Curtea de Apel Chișinău ajungând la concluzia de a admite parțial acțiunea, cu încasarea din contul Elizavetei Edu, Simion Edu, Cristian Edu, Tatianeii Edu, Alexei Edu și Anei Edu în beneficiul ÎCS „Collector Tranz” SRL a sumei de 335 000 de lei cu titlu de datorie, sumei de 2 655 963 de lei cu titlu de prejudiciu material și taxei de stat în mărime totală de 87 500 de lei.

Mai mult ca atât, la materialele dosarului a fost anexat doar un singur certificat de calitate de moștenitor eliberat pe numele Tatianeii Edu, soției defunctului Sergiu Edu (f.d. 130, volumul I).

Prin urmare, instanța de apel urma să stabilească cu certitudine cercul de succesori, care au acceptat succesiunea după decesul lui Edu Sergiu și cărora le-a fost eliberate certificate de moștenitor. Or, satisfacerea pretențiilor creditorului celui ce a lăsat moștenirea, proporțional cotei fiecăruia din activul succesoral, poate fi solicitată de către creditor doar după primirea certificatului de moștenitor, iar conform informației eliberate de notarul Elena Constantinescu, după decesul lui Sergiu Edu, nu au fost eliberate certificate de moștenitor.

În consecință, instanța de recurs conchide că la caz exigențele legalității și temeiniciei unei hotărâri judecătorești nu au fost respectate, iar circumstanțele nominalizate sunt apreciate drept o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5

privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei).

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și, reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Simion Edu, Elizaveta Edu, Tatiana Edu, Ana Edu și Alexei Edu.

Se casează integral decizia din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe acțiuni „Nord-Mobilă”, succedată în drepturi de Întreprinderea cu capital străin „Collector Tranz” Societate cu răspundere limitată, împotriva lui Sergiu Edu, succedat în drepturi de către Elizaveta Edu, Simion Edu, Cristian Edu, Tatiana Edu, Alexei Edu și Ana Edu cu privire la încasarea creanței, repararea prejudiciului material și moral, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Mariana Pitic